

AZ IRODALOM KLÍMAPOLITIKÁI

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság Összehasonlító Irodalomtudományi Tagozatának konferenciája

2020. október 9-10.

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar,
Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék

A klíma kultúrtörténeti jelentősége általánosan ismert. Az évmilliók során a növényi és állati életformákban bekövetkezett változásokon túl az utóbbi évezredekben az emberi civilizáció különböző formáinak ki- és átalakulására is állandó hatást gyakorolt a változó éghajlat. Ahogy a kultúra története általában, úgy az irodalom története is felfogható látens klímátörténetként. A társadalmi, gazdasági vagy mediális meghatározottságokon túl – avagy azok mellett – a szóbeliség és írásbeliség produktumai hol nyíltabb, hol burkoltabb formában hordozzák az éghajlat és a környezet megváltozásának nyomait. Az élettelen és élő természeti erők gyakran csupán háttérrel képeznek a művek központi problémájának és alakjainak ábrázolásához, időnként azonban maguk is előtérbe kerülnek (ahogy történik ez ma a klímaváltozást tematizáló „kli-fi” irodalomban). Az éghajlati tényezők vagy időjárási jelenségek a különféle korok és kultúrák irodalmában sajátos trópusokon keresztül, az adott társadalomra jellemző sztereotípiák formájában jelennek meg. Máskor azt találjuk, hogy e tényezők vagy jelenségek egyike-másika, sőt olykor maga a klíma válik trópusává valamely civilizációs jelenségnek. Annyi bizonyos: a szűkebb értelemben vett klímaváltozás korában egyre nehezebb fenntartani az éghajlat kiszámítható állandóságának mögöttes képzetét az időjárás szeszélyes változékonyságával szemben, az égővek és évszakok tér-idő mátrixa egyre kevésbé kínál stabil alapot a hőmérsékletben, szélmozgásban, felhőzetben, csapadékban, felszíni vizekben, vagy tengeri áramlatokban tapasztalható nagymérvű változásokhoz.

Az irodalom klímapolitikájára kérdezve a klíma iménti retorikáján túl első sorban arra kérdezzük rá, hogyan viszi be az irodalom az éghajlati tényezőket vagy időjárási jelenségeket a fantazmák, a gondolkodás vagy a nyilvános megszólalás terébe, miféle ideológiai mintázatok és kritikai perspektívák összefüggésébe helyezi, és milyen lehetőségeket kínál fel arra, hogy korunk földtörténetileg alighanem legnagyobb kihívására átgondolt és hathatós választ adjunk. Az irodalmi kultúra maga is változékony és soha nem volt egységes, ezért egyetlen homogén klímapolitika helyett – többes számban – az irodalom klímapolitikáiról érdemes inkább beszélni, tekintetbe véve mindazokat a belső feszültségeket és ellentmondásokat, melyek e színes és sokrétű hagyományt alakították és alakítják ma is. Az irodalmi örökséget vizsgálva egyszerre kérdezzük, hogy mit mond, propagál, sugalmaz vagy előfeltételez ez a hagyomány, de azt is, hogy mennyiben képes árnyalni, megkérdőjelezni, esetenként felforgatni öröklött nézeteket, mennyiben állhat a tudományos megismerés, az etikus viszonyulás vagy a politikai cselekvés szolgálatában.

Hogyan hasznosíthatjuk mindebben azt a gazdag kritikai szempontrendszert, amit az utóbbi évtizedekben a mítoszkritika, az ideológiakritika, a dekonstrukció, a feminizmus, az ökokritika, az ökofeminizmus, a technokritika, az irodalmi ökológia, a biopolitika elmélete, a poszthumán fogalmisága, vagy az antropocén kritikai diskurzusa alakított ki? Miféle irodalmi *deep history* bontakozhat ki egy klímátörténeti szempontokat is szem előtt tartó irodalomtörténetből? A lehetséges vizsgálódási irányok számosak, különösen, ha az irodalmi diskurzus mellett helyenként a társművészeti alkotások és a nem-művészi megjelenítések felé is kinyitjuk az elemzést.

Várjuk komparatisták jelentkezését — mesterszakos vagy doktori képzésben résztvevő hallgatókét is — 20 perces előadások tartására. Az előadások 250 szavas absztraktját **2020. június 20-ig** fogadjuk az alábbi email címen: fogarasi@hung.u-szeged.hu. Visszajelzés 2020. június 30-ig várható. Regisztrációs díjat nem kérünk. A részvétel önköltséges. A szálláslehetőségekről a későbbiekben tájékoztatjuk a résztvevőket.